

Karel Mauser:

LJUDJE POD BIČEM

II. del

Komolce je imel oprte na kolena, globoko je bil sklonjen in držal glavo v dlaneh. Silva je gledala čez dvorišče, v mrtve odprtine oken.

"Branili so svojo idejo, ki se jim je zdela dovolj vredna, da niso odnehali do zadnjega. Vi ste bili vkopani na eni strani, oni na drugi. Maščevalnost bi ne smela goreti in mrtvi na obeh straneh bi tedaj že morali biti nekakšna vez. Kdo more vedeti, kako so mislili, ko so bili mrtvi?"

Počasi je dvignil glavo in strmел vanjo.

"Mrtvi? Beli jih skoraj niso imeli. Morda pet." Gledal je z njo vred preko dvorišča.

"Včasih se mi zdi, da ne verujete več v preteklost, da vas je ta bela dolina na svoj način obsedla in da samo še iščete napake na naši strani. Ne mislim vas žaliti, toda rad bi videl, da bi prišli na jasno."

Vstal je in nervozno smukal po bršljanu, ki se je mučil po zidu. Ni ga mogla pogledati. Čutila je, da ga neznana muka žene v pristan, kjer noče pristati.

"Zakaj se tolikokrat ustavlja te ravno ob Francetu Rekarju?" je rekel votlo. Zdaj šele ga je pogledala. S periščem bršljanovega listja je stal ob njej.

"Zdi se mi, da je bil dober človek, tovariš Razpet."

"Mar Nevena ni bila in tistih dvesto? Mar niso bili ljudje, dobri ljudje?"

"Morda so bili. Zakaj si potem niso segli v roke?"

"Niso hoteli," je siknil.

"Zakaj niso hoteli?"

Čutila je, da je strupeno mrzla, da žene neboljenega Razpeta prav tja kamor noče iti. Spustil je listje iz perišča in se obrnil proti nekdanji stari kapeli.

"Sami dobro veste, tovarišica. Imeli so svoj načrt in mi svojega. Podpirali ste ga, čeprav niste bili v gmajni z nami."

"Da," je rekla.

Nenadoma si nista imela več povedati. Tudi Silva je vstala, popravila pomečkano krilo in mu previdno vzela z rame suh bršljanov list.

"Zelo sem vam hvaležna, da ste šli z menoj. Mnogo sem videla, celo več kakor sem mislila." Mečkala je suh list v roki.

Vračala sta se skozi široka vrata in stopila nazaj na cesto. Rahlo se je modrina nad Zapotokom mrenila. Razpetu se je vračala mirnost. Ob kašči, ob travi, prerasli s trpotcem, se je Silva ustavila. Nato je šla po trpotcu in stopila na zvegano prvo stopnico in prekrizala roke na hrbtu, da se je zapestje dotikalo zapestja. Telo se ji je napelo, rahlo je omahovala, kakor

da na zvegani ploskvi ne more ujeti ravnotežja.

"Kaj počenjate? Padli boste." Razpetov glas je bil čisto drug, slabo napeta, debela struna.

Samo za spoznanje se je obrnila, toliko, da je videla globoko blazino suhega listja.

"Ze v Dragi nekoč, tovariš Razpet, med nizkimi grobnimi spomeniki, sem premišljala, kako more biti pri srcu človeku, ki čaka, da ga ubijejo, ko ve, da ima pred seboj samo še sekundo življenja in celo bodočnost. Moj Bog, kako mora biti to nekaj strašnega!"

Spustila je roke ob telo in se obrnila, skočila s stopnice, toda kakor vkopana obstala sredi siromašne trave. Razpetov obraz je bil bel, mrtev, iznakažen, oči na široko odprte.

Rinila je proti njemu in ga prijala za roke.

"Tovariš Razpet, ali vam je slabo? Moj Bog, recite vendar! Ali naj sedeva?"

Z roko je potegnil prek čela. Bilo je potno.

"Kakor da sem videl Neveno ko sem vas gledal. Da, nekaj strašnega je imeti samo sekundo življenja in celo bodočnost."

"Imeli ste jo radi, kajne?" je rekla mirno.

"Zelo rad," je dahnil.

Stene gradu so se vzpenjale v nebo in nad dolino pod kaščo je trepetalo avgustovo popoldne. Med smrekovjem je rumenelo bukovno listje.

"Jaz verujem, da mrtvi živijo naprej," je rekla tiho. "Vi ne verujete in zato vam je težko."

Se vedno bled jo je zmedeno gledal.

"Nevena in Rekarjev France, oba še živita. Vsak ima nekoga, ki misli nanj." Prijela ga je pod roko in obrnila.

"Tovariš Razpet, pojdiva. Morda bi vam kozarček žganja pri Robaču dobro del."

"Ne," je rekel. "Če niste preveč trudni, ki se obrnila proti domu. Do noči se zna pripraviti dež."

Sele zdaj mu je kri pričela vreti v obraz.

"Kako strašno človek včasih zaživi v preteklosti," je dejal. "Ne moremo iz nje, čeprav je že mrtva."

Premaknil se je iz otrplosti, kašča je izginila za ovinkom in jasa na Sv. Ahacu je mirno ždel na soncu z grmi leščevja, ki

ZGODAJ JE ZAČELA — Na sliki vidimo pet let staro deklico v vasi Ulakan na otoku Bali v Indoneziji, ko se vadi v tamkajšnjem narodnem plesu. Otok Bali je znan po svojih krasoticah in veselih prebivalcih.

se je bil široko razrasel. Za enim izmed njih se je takrat ustavila mrtva Nevena.

Silva je videla, da Razpet gleda tja gor.

19

Vedela je, da preteklost, čeprav je mrtva, žene njeno spoznanje kakor čoln proti pristanu, na katerega vse do prihoda v Dobropolje ni mislila. Bledi obraz Razpetov na cesti pod turjaškim zidom ji ni šel več spred oči, zvegana stopnica pri kašči, ki si jo je zdaj tako lahko predstavljala, je rasla v ostro črto, ki je rezala preteklost kakor diamant stekleno ploščo. Preteklost je postajala kakor obokani strop v prostoru grajskega stolpa, kjer je nekoč ležal France Rekar s tovariši, z zapuščenimi šopi slame, z osamelimi mizo in pokončanimi nosili, ki so opravile svoje delo. Razbita okna, razrušeni stropovi, kosci nekdanj svetlega rdečega damasta, svetli obrisi okvirov na steni, kjer so nekoč visele slike grajskih gospodov in gospa in žejni, umazani vodnjak s tropi mušic. To je bila zdaj preteklost, ki je v svojem zadnjem krču obdržala v pesti tisočera življenja.

Tudi Razpet ni mogel preko nje. Neizprosno se ga je dotaknila in mu potegnila z obraza krinko mirnosti in prepričanja. Bila sta sama, sugestivna množica njegovih privržencev mu v tistem hipu ni mogla pomagati. S strahotno počasnostjo mu je nekdo odgnil prst z mrtvih obrazov, ki so že trohnili in moral jim je sam pogledati v gnile oči.

Tovariš Razpet! Morda je res mislil nekoč, da je človek z drobno luknjo v glavi, skoz katero se cedi možganski sok, res mrtev za vselej. Morda je bil res prepričan, da z možganskim sokom vred odide v mrtvo listje tudi misel in pre-

pričanje mrtvega človeka, da se sesede duša v mrtvem kakor balonček, ki ga prebodeš z iglo. Shramba za spomine, gonilni električni strojček, ki ga opravlja možgani, in je obstal, ker je nekdo upihnil signalno lučko v polžasto zavitih možganskih koticah.

Kako strašno bel je bil, ko jo je videl stati pri kašči z rokami na hrbtu. Ni pričakovala, da se bo izdal na tak način. Lagal je, ko se je izgovarjal na Neveno. Ali pa je vendarle slutil, da ve, kaj se je zgodilo na tej stopnici, le da je bil prestrašopeten, da bi povedal resnico. V tistem trenutku jo ni znal vskladiti s svojim pripovedovanjem. Pre-

več na hitro je prišlo.

Kako čudno sta oba privežala na mrtvega Franceta Rekarja, kakor da se je samo okoli njega odvijala vsa preteklost. Razpetova in njena. Zakaj se boji priznati, da ga je ubil, zakaj Matevž Rekar ni upal razodeti resnice vse do zadnje ure? Ali bi se Razpet hvalil s svojim zločinom, če bi živel nekje drugje in ne tukaj?

Ni si znala odgovoriti, neprestano se ji je povračalo v zavest samo eno: Razpet je bil stroj, ki je opravljal svoje delo brez človeškega občutka. Bil je samo mrzel vzvod, ročica, ki jo je opravljal nekdo drug.

Mi njih ali oni nas. Ujetnikov

ZRASLA JE BREZ PRSTI — Narednik James F. Rhodes si ogleduje zeljnato glavo na U. S. Hydroponic farmi v Chofu na Japonskem, predno jo bo spravil v zaboj in jo poslal na določeno mesto. Omenjena farma goji zelenjavo in sočivje izven prsti v posebnih kemičnih raztopinah, v katerih so vse snovi, ki naj jih rastlina potrebuje za rast. Pridelek uporabljajo za prehrano ameriških vojakov.

ne poznamo.

Zdaj šele postaja človek, ko mu drse iz rok niti, ki so ga privezovale na Natašo, ko vidi, da je vsakdo z neko čisto osebno vezjo pripet na nekaj, kar smatra za svojo lastnino. Sicer je prepričana, da to ni kes, niti ne plašen vzgib vesti. Od Razpeta tega ne pričakuje, preveč je trd-

no na liniji, da bi se čutil krivega. Kar ga muči, je verjetno samo spoznanje, da mu nekdo udara v njegove nagibe, ki jih je imel pri svojih dejanjih in da mu spodnašna namene, ki so bili zasidrani v njegovi partijski logiki.

(Dalje prihodnjič)

Se priporočamo

ZA POPRAVITI ALI STAVITI NOVO STREHO ALI ZLEBOVE. VRŠIMO VSA V KLEPARSKO STROKO SPADAJOČA DELA. NAŠE DELO JE POZNANO IN ZANESLJIVO

FRANK KURE

Lahko pišete na ta naslov:

R. F. D. No. 1, Route 44, Newbury, Ohio
Pokličite telefonično: JORDAN 4-5503

GRDINA POGREBNI ZAVOD

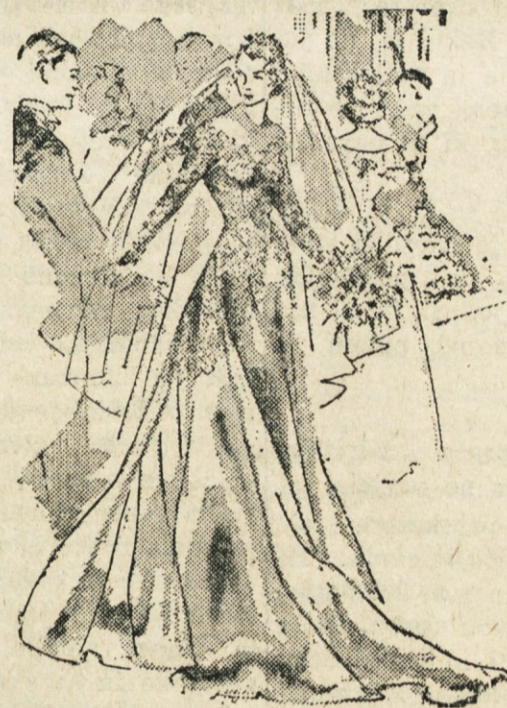
1053 East 62 St. . . . 11002 Lakeshore Blvd.

Pokličite podnevi ali ponoči

HEnderson 1-2088

KEnmore 1-6300

Moderno podjetje — Zmerne cene

Draga nevesta!

Poročni dan naj bi bil najsvetejši, najveselejši in najlepši dan Tvojega življenja.

Poročna vabila, s katerimi boš povabila k temu velikemu dogodku svoje sorodnike, prijatelje in drage znance, so največje važnosti.

Poročne predpriprave zahtevajo ogromno časa in skrbi.

Pridi k nam in izberi poročna naznanila iz pravkar dospelih najnovejših katalogov, najmodernejših vzorcev, oblik, papirja in črk.

Naše cene so zmerne, postrežba uslužna.

Na svidenje!

AMERIŠKA DOMOVINA
6117 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

NAROČITE SI

DNEVNIK

AMERIŠKO DOMOVINO

NAJVEČJI

SLOVENSKI

DNEVNIK

NAROČAJTE

TISKOVINE PRI

AMERIŠKI DOMOVINI

CHICAGO, ILL.

REAL ESTATE FOR SALE

BARRINGTON AREA — By owner. 5 Room year round home on Channel. Low dn. paymt. Selling at a low price, or will exchange. IN 3-3456.

BUSINESS OPPORTUNITY

SUPER MART (co-op). N.W. Side. Good established business. Grossing \$150,000 a yr. \$10,000 stock, price \$15,500. By owner. Call CA 7-4282. (120)

V blag spomin

OB DESETI OBLETNICI SMRTI NAŠEGA LJUBLJENEGA OČETA IN STAREGA OČETA

ANTON
GUBANC

ki je umrl 19. junija 1951

Let deset nad zvezdami že Tvoja blaga duša biva, nam pa težko je pri srcu, ker Te več med nami ni!

Sladko spavaj v tistem grobu, na kraju večnega miru, pa za nas prosí milosti, pri Bogu, v rajski večnosti.

Tvoji žalujoči:

FRANK, ANTHONY in ROBERT, sinovi
PAULINE ROSE, hči
LIBBIE, MARY, LOUISE, snaha
HARRY, zet
TONI, MOLLIE, JACKY, TIM, TERRY, DAVEY, NANCY,
SANDRA, ROBERTA, PAUL, vnuki in vnukinje
GERTRUDE BALISH, sestra
FRANK in JOHN, brata (umrli)
V stari domovini brat JERNEJ

Cleveland, Ohio, 19. junija 1961.